

Legislativní centrum Fóra dárců:

Analýza participace neziskových organizací na legislativním procesu
v České republice

Vypracovalo:
Fórum dárců
Štěpánská 61
Praha 1

leden 2007

Projekt je podpořen z prostředků Nadace OSF Praha

Fórum dárců, Štěpánská 61, 116 02 Praha 1,
Tel, fax: 224 21 65 44, www.donorsforum.cz, donorsforum@donorsforum.cz

Úvod

Analýza participace českých NNO na legislativním procesu byla vypracována v rámci aktivit projektu Legislativního centra Fóra dárců (FD). Hlavním cílem projektu je podpora dárcovství a celkové činnosti NNO formou zlepšení legislativního prostředí a prosazení jeho žádoucích systémových změn, které přispějí ke zlepšení chodu nadačního sektoru a ostatních organizací neziskového sektoru a celkově tak podpoří aktivity občanské společnosti. Činnosti v rámci projektu probíhají cestou spolupráce s NNO, monitoringu legislativního procesu, prostřednictvím připomínkování zákonů a prosazování legislativních návrhů na centrální úrovni.

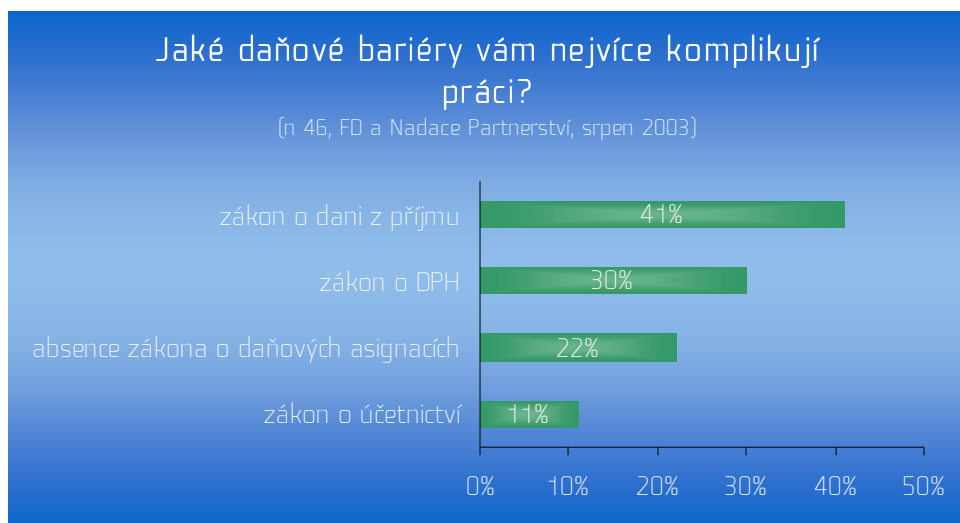
I. Charakteristika analýzy

1) Popis problému

Vypracování analýzy vzniklo z potřeb legislativních aktivit FD. FD dlouhodobě působí a má četné zkušenosti z nadační oblasti a neziskového sektoru jako celku. Vzhledem k současnému legislativnímu prostředí pro neziskový sektor, zkušenostem partnerů FD a ostatních NNO si FD stanovilo několik legislativních priorit, které se snaží uvést do praxe.

- **Zjednodušení právní, daňové a fiskální úpravy nestátních neziskových organizací a její větší srozumitelnost.** Současná právní úprava NNO je nepřiměřeně komplikovaná a nejednotná:
  - zákony pracují s nedefinovanými pojmy (např. zákon o DPH),
  - neexistuje jednotná legální definice neziskové organizace,
  - nejsou vyřešeny informační povinnosti neziskových organizací (např. zveřejňování výročních zpráv),
  - právní úprava je zastaralá (např. zákon o sdružování občanů).
- **Sjednocení systému zdaňování NNO a zjednodušení jejich účtování.** Odstranit nesystémovost a komplikovanost z daňových a účetních předpisů pro neziskové organizace.
Daňové a účetní předpisy pro neziskové organizace jsou nesystémové a nepřiměřeně komplikované:
  - nejednoznačnost úpravy daně z příjmů a daně silniční,
  - komplikovaný způsob výpočtu daňového základu pro NNO,
  - složitost účetnictví NNO dané daňovými požadavky,
  - neexistence definice hlavní a vedlejší činnosti,
  - nejednotnost v oblasti osvobození od daně z nemovitosti,
  - vynechání ekologických NNO z osvobození od DPH a tím jejich znevýhodnění,
  - nejednotnost ve výkladu daňových zákonů
- **Posílení partnerství mezi státní správou, neziskovými organizacemi a komerční sférou.**
Prioritou je potřeba popsat proces **připomínkovacího řízení** a umožnit neziskovým organizacím účastnit se připomínkování legislativních návrhů ještě ve fázi, kdy návrhy jsou postoupeny do meziresortního připomínkovacího řízení.
- **Zvýšení motivace pro dárcovství v České republice.** Zachování daňových výhod pro dárcy a neziskové organizace, podpora individuálního a firemního dárcovství a růst těchto výhod zejména pro prioritní oblasti. zavést jasný a kontrolovatelný model pro využití odvodů na veřejně prospěšné účely

z hazardních her v podobě novelizace zákona o loteriích a jiných podobných hrách.

Význam zvolených priorit potvrzují i výsledky ankety z roku 2003, kdy respondenti z řad NNO odpovídali na otázku: „Jaké daňové bariéry vám nejvíce komplikují práci?“ Neziskové organizace v roce 2003 uváděly, že za nejproblematictější považují daňové a účetní zákony pro neziskové organizace. Tento stav se dosud nepodařilo napravit. Dále neziskové organizace pocítují absenci zákona o daňových asignacích, který by umožnil daňovým poplatníkům poukázat část zaplacené daně přímo konkrétní nestátní neziskové organizace. Po odchodu velkých zahraničních dárců z ČR hledají neziskové organizace nové nástroje financování svých veřejně prospěšných činností a daňové asignace by přispěly k rozšíření spektra zdrojů financování neziskových organizací.

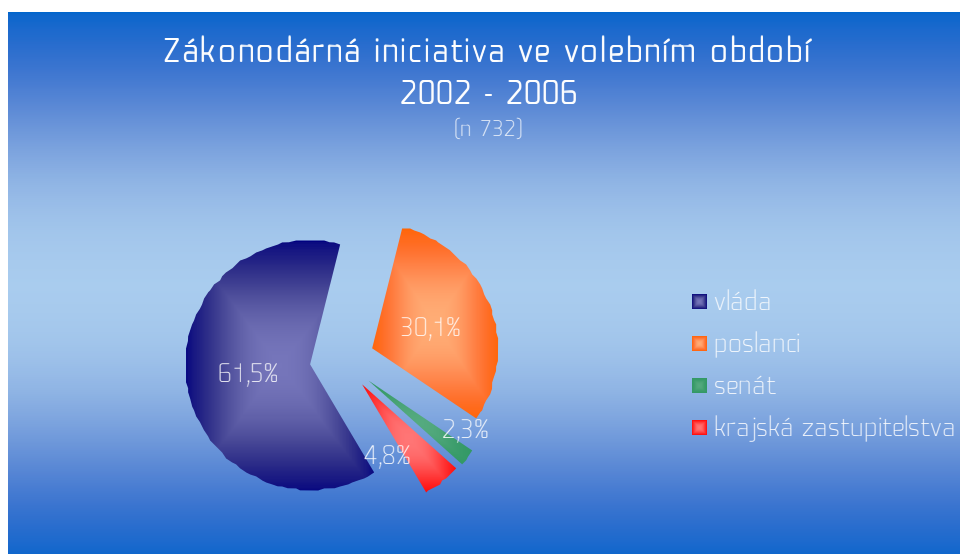
Výstupy analýzy tak poslouží ke zmapování situace prosazování legislativních návrhů samotnými NNO a k zefektivnění samotných legislativních aktivit FD a jeho partnerů.

2) Některá fakta o legislativním procesu v ČR

Mimo praktické zkušenosti a odborné povědomí NNO o stavu legislativního prostředí pro NNO a jejich snaze o zlepšení, se koncepce analýzy snaží upozornit i na specifické principy legislativního procesu v ČR a z toho plynoucí fakta. Charakter tvorby zákonů ovlivňuje několik specifíků:

- Jakákoliv právní povinnost, dle ustanovení Ústavy ČR - tzv. výhrada zákona, musí být uložena výhradně formou zákona. To se projevuje na potřebě schvalování vysokého počtu zákonů, zejména v transformačních obdobích (např. vstup ČR do EU). Parlament ČR je tak často legislativními úpravami natolik „zahltěn“, že nezbývá prostor pro projednání ostatních, vládou a politickou reprezentací, méně preferovaných oblastí (např. neziskový sektor).
- Obecně panuje slabá autorita vládních návrhů, díky vysoké míře zásahů poslanců do legislativních návrhů. Poslanci jako jediní disponují individuální zákonodárnou iniciativou. Ostatní skupiny (vláda, ministerstva, senátoři, kraje) navrhuje legislativu po kolektivním projednání a schválení, což zaručuje vyšší míru kvality návrhu.
- V praxi legislativního procesu panuje vysoká míra legislativních zásahů ze strany poslanců. Legislativní zásahy poslanců do vládních a ostatních návrhů

jsou mnohdy nekonceptní, jejich kvalita je negativně ovlivněna různými zájmovými tlaky a politickými kompromisy, což může vést k deformaci původní koncepce a smyslu návrhu.

zdroj: Petr Kolář 3/2006

V zákonodárné iniciativě jsou hlavními legislativními aktéry vláda, jako zákonodárné kolegium, a jednotliví poslanci. Výsledky v grafu byly zohledněny v koncepci analýzy, kde je za jeden z klíčových faktorů participace považována úroveň spolupráce NNO s politiky a úředníky na ministerstvech.

zdroj: Petr Kolář 3/2006

Zvyšující se počet projednávaných zákonů v PSP ČR poukazuje na častější potřebu NNO soustavně monitorovat legislativní proces a dokazuje také zvyšující se nároky na kapacity NNO. Při současném trendu se jeví dosavadní legislativní pravidla vlády pro NNO neudržitelná. Chybí zde vhodné nástroje pro monitoring i zapojení návrhů NNO, např. institut hromadné připomínky či jednotné informační místo pro získávání informací.

3) Cíle analýzy

Hlavním cílem analýzy bylo identifikovat **předpoklady českých NNO pro legislativní aktivity a hlavní překážky těchto aktivit v místní realitě legislativního procesu**. Výzkumný cíl se skládá z následujících dílčích cílů:

- 1) předpoklady NNO pro monitorování legislativního procesu:
  - a. snaha soustavně sledovat vývoj relevantních právních norem,
  - b. odborné kapacity NNO (schopnost orientovat se v pravidlech legislativního procesu, v legislativních návrzích, schopnost odborně argumentovat, atp.)
  - c. informační možnosti NNO (přístup k informačním zdrojům).
- 2) překážky, problémy v monitoringu a prosazování vlastních legislativních návrhů v rámci legislativního procesu.
- 3) formy legislativních aktivit a zkušenosti NNO se spoluprací s politickou reprezentací, tzn. jaké formy prosazování legislativních návrhů v praxi NNO nejvíce využívají, jaké s nimi mají konkrétní zkušenosti, do jaké míry spolupracují s ostatními NNO atp.

4) Volba výzkumné techniky a výběr souboru respondentů

Pro potřeby analýzy a sběru dat bylo použito dotazníkového šetření. Přehledný dotazník se skládal z uzavřených (škála možných odpovědí) i otevřených otázek rozčleněných dle výše uvedených definovaných cílů analýzy. Dotazník byl rozeslán respondentům elektronickou poštou.

Základním kritériem výběru vhodného respondenta byly jeho veřejně zřejmé dlouhodobé legislativní aktivity na centrální úrovni (návrhy, připomínkování či změny zákonů). Výběr byl proveden z interní databáze FD, z databází ostatních NNO z koordinační skupiny při projektu Legislativního centra Fóra dárců a seznamu NNO působících v Radě vlády pro NNO. Celkem bylo touto formou osloveno 55 neziskových organizací různých právních forem (o. s., o. p. s., nadací a nadačních fondů, církevních právnických osob) Při výběru respondentů bylo snahou pokrýt celé spektrum oblastí činností NNO v ČR.

Celkově se podařilo získat dotazníky s kompletními daty od 27 respondentů, tzn. že návratnost činila 49%.

II. Výzkumná část

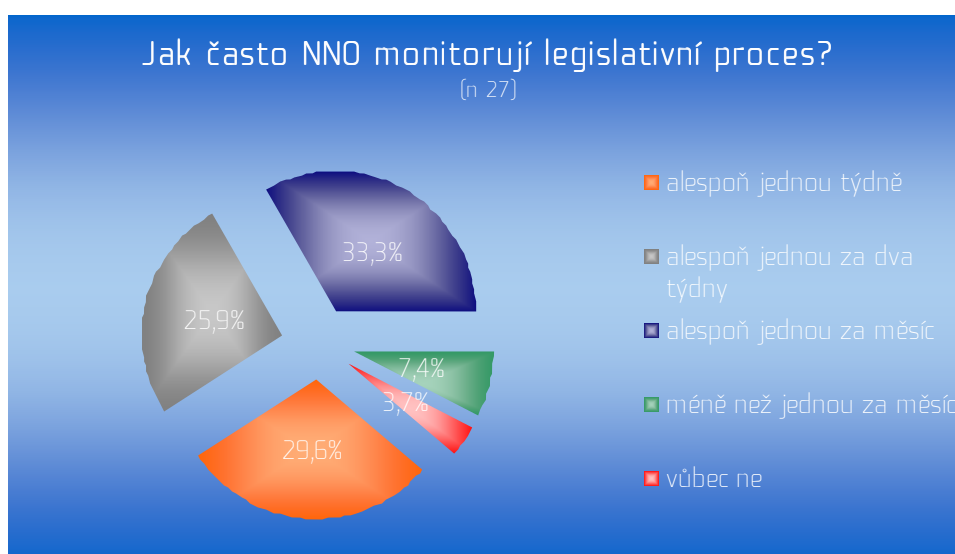
Výzkum je členěn do tří hlavních sledovaných dimenzí problematiky participace českých NNO na legislativním procesu dle výše uvedených cílů výzkumu a dále do jednotlivých ukazatelů, sloužících pro komplexní šetření dané problematiky.

D1: dispozice NNO k monitorování legislativního procesu

D1 a) četnost monitoringu legislativního procesu neziskovými organizacemi

Ukazatel četnosti monitoringu je důležitým předpokladem pro zjištění schopnosti či vůle zkoumaných subjektů soustavně se věnovat sledování legislativních změn. Ukazatel tak odráží primární snahu NNO zabývat se problémem tvorby či změny legislativy v praxi.

Graf D1 a.

Na otázku: „Věnujete soustavnou pozornost stavu a vývoji právních norem, které se dotýkají činnosti vaší organizace?“, odpověděla dle výsledků většina respondentů kladně, pouze 3,7% se vůbec monitoringu nevěnuje.

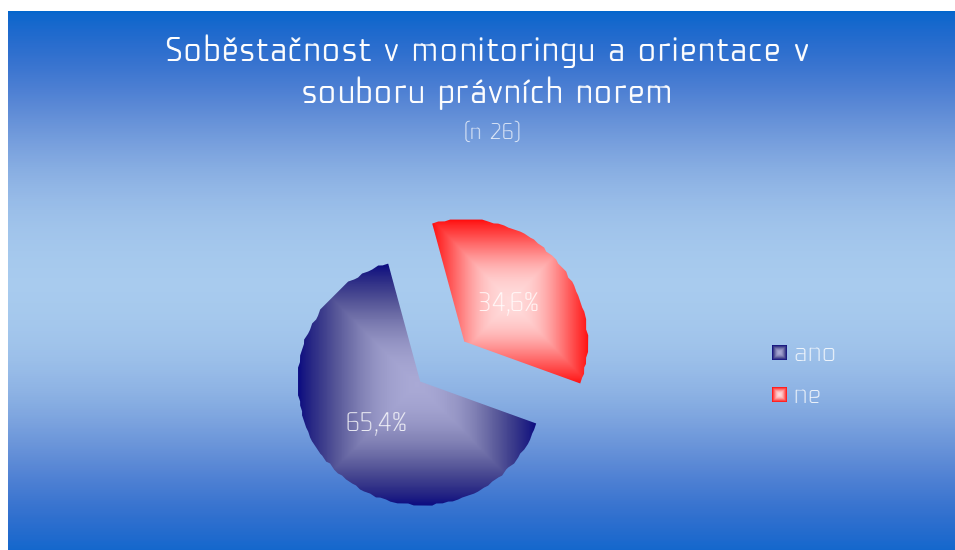
Vzhledem ke značnému počtu legislativních návrhů je nutné, aby NNO monitorovaly legislativní proces co nejčastěji. Z tohoto pohledu můžeme pro účinný monitoring za optimální považovat ty organizace, které sledují legislativní vývoj alespoň jednou za dva týdny.¹ U takových NNO je vysoká pravděpodobnost, že včas „zachytí“ navrhovaný zákon či jeho změnu, který je podstatný pro jejich činnost. Toto hledisko naplňuje 55,5% respondentů.

¹ ve volební období 2002-2006 se v průměru projednalo v PSP ČR sedm návrhů zákonů za dva týdny

D1 b) soběstačnost organizace v monitoringu legislativního procesu

Dalším základním ukazatelem jsou předpoklady samotné organizace pro kvalitní monitoring legislativního procesu. Pro efektivní výsledek těchto aktivit je tedy důležitá nejen ochota zabývat se legislativou, ale také odborná kapacita organizace.

Graf D1 b.

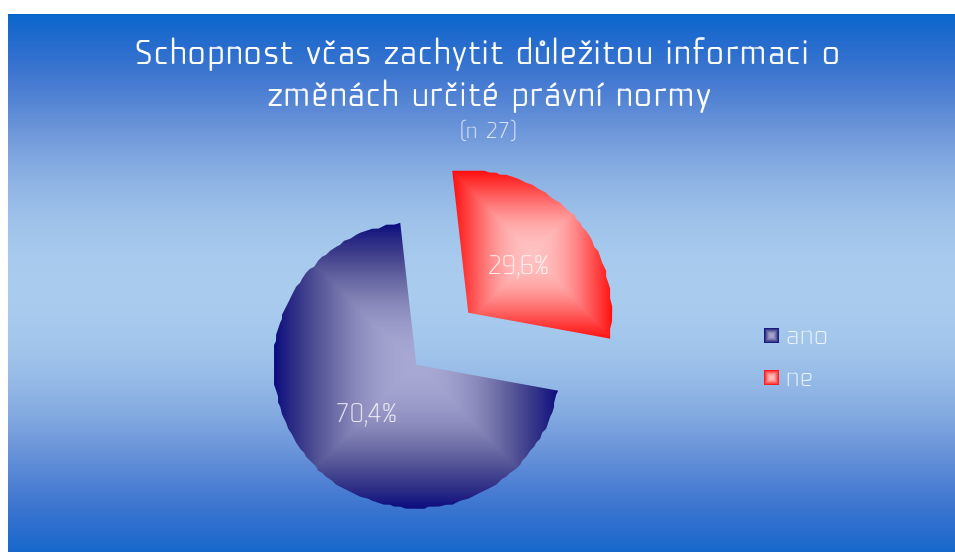

Dostatečnou odbornost pro monitorování legislativních návrhů přiznalo 65,4% respondentů. Zbýlých NNO řeší situaci externím odborným poradenstvím (23%) a pouze 11,5% nedostatek odbornosti neřeší vůbec. NNO jsou dostatečně odborně zajištěny pro monitoring a orientaci v legislativním procesu.

D1 c) schopnost NNO včas zachytit podstatné informace

Výsledným ukazatelem předchozích dvou hodnot je konečná schopnost NNO včas zachytit informaci o chystaných změnách a případně na základě zjištěných informací vhodně a včas reagovat.

Graf D1 c.

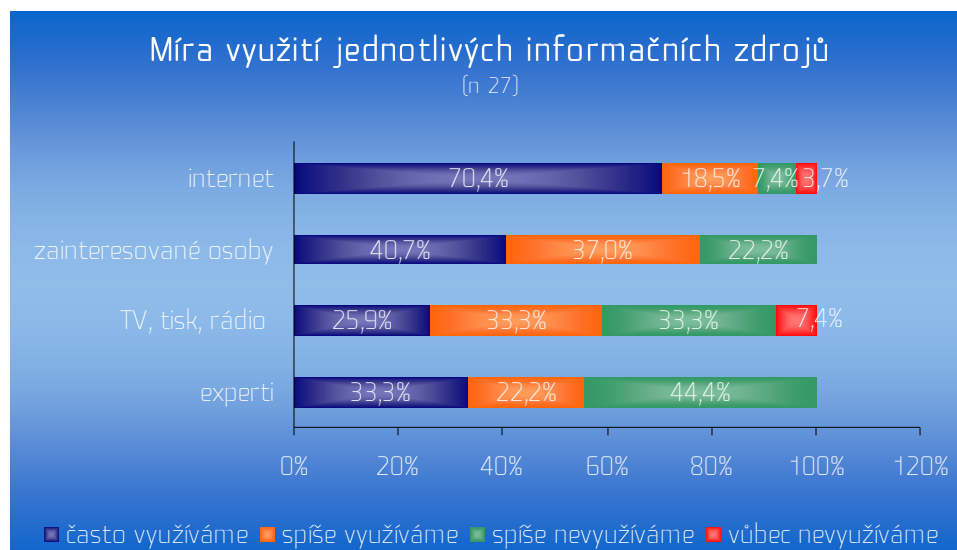

Výsledky ukazují, že převážná většina NNO efektivně využívá vlastní kapacity a informačních zdrojů a je schopna včas zachytit důležité informace o legislativních změnách, tzn. má dostatek času vhodně reagovat.

D1 d) informační zdroje pro monitoring legislativního procesu

Informační zdroje lze spolu s odbornými kapacitami chápat jako základ pro efektivní monitoring legislativního procesu z pohledu samotných NNO. Volba a míra využití různých informačních zdrojů se vzhledem k úrovni jejich informací a informační flexibilitě musí nutně odrážet na konečné kvalitě monitoringu.

Graf D1 d.

Respondenti dostali k dispozici čtyři druhy odpovědí k možným informačním zdrojům. Vzhledem k nesporným informačním výhodám internetu je tento pro NNO nejpoužívanějším informačním zdrojem oficiálních i neoficiálních informací (často ho využívá 70,4 % respondentů). Nevýhodou může být jeho náročnost na odbornost a zkušenosti uživatele.

Překvapivě vysoký podíl na zdrojích informací představují zainteresované osoby (politici, úředníci vlády či ministerstev atp.) Pro NNO tedy znamenají interní informace ze zákonodárných orgánů informačně velmi cenný zdroj, kdy získávají specifické informace (oficiální i neoficiální) o chystaných legislativních krocích. V potřebě být plně informováni o legislativním procesu se tak zástupci NNO v místních podmínkách bez pomoci zainteresovaných osob prakticky nemohou obejít.

Na třetím místě bylo uváděno využití klasických masových médií (TV, tisk, rádio). Obecně jsou považovány za zdroj ověřených a věrohodných informací, ale díky velkému počtu informací o legislativních změnách a často úzkému zaměření NNO nejsou pro organizace vždy zdrojem podstatných informací (často je využívá 25,9% respondentů, vůbec nepoužívá 7,4%).

Nižší míra využití expertů jako zdroje informací ukazuje na dostatečnou odbornost samotných NNO. Přesto pro NNO odborníci znamenají významný a nezávislý zdroj informací, a to hlavně při řešení složitých a úzce specializovaných problémů (33% často, 22% spíše využívá).

Jiné informační zdroje uvedené respondenty:

Nejčastěji NNO zmínily **informační síť NNO**, jejichž výhodou je kooperace při sledování stejného zájmu a monitorování legislativy spolu se vzájemnou výměnou a sdílením informací. Bohužel jich doposud nefunguje tolik, aby dokázaly pokrýt informační potřeby ostatních NNO.

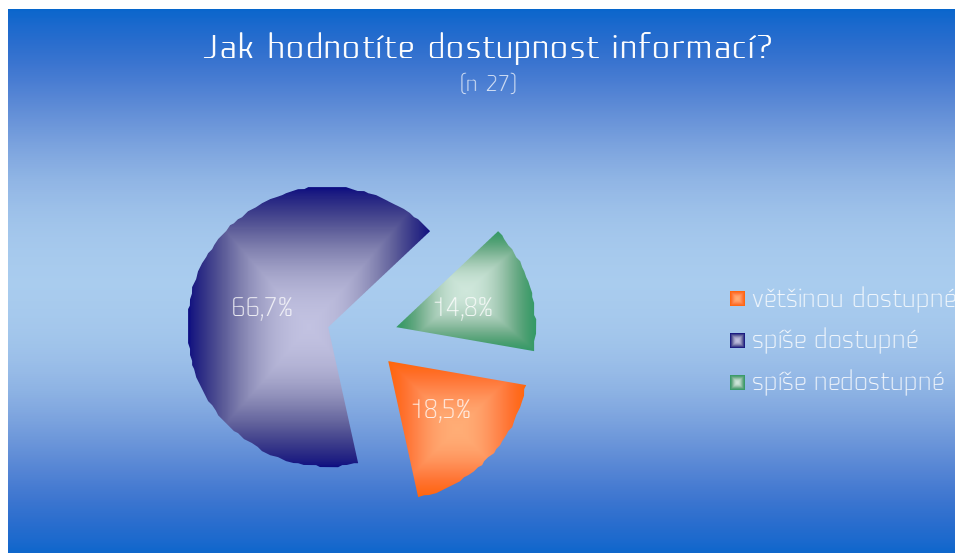

D2: překážky v monitoringu legislativního procesu

D2 a) dostupnost podstatných informací

Ukazatel dostupnosti je jednou z možných překážek kvalitního monitorování legislativního procesu ze strany NNO a jeho míra odráží skutečnou (ne)transparentnost celého legislativního procesu. Taktéž může potvrdit či vyvrátit názory NNO na své vlastní schopnosti získat kvalitní a důležité informace.

Graf D2 a.

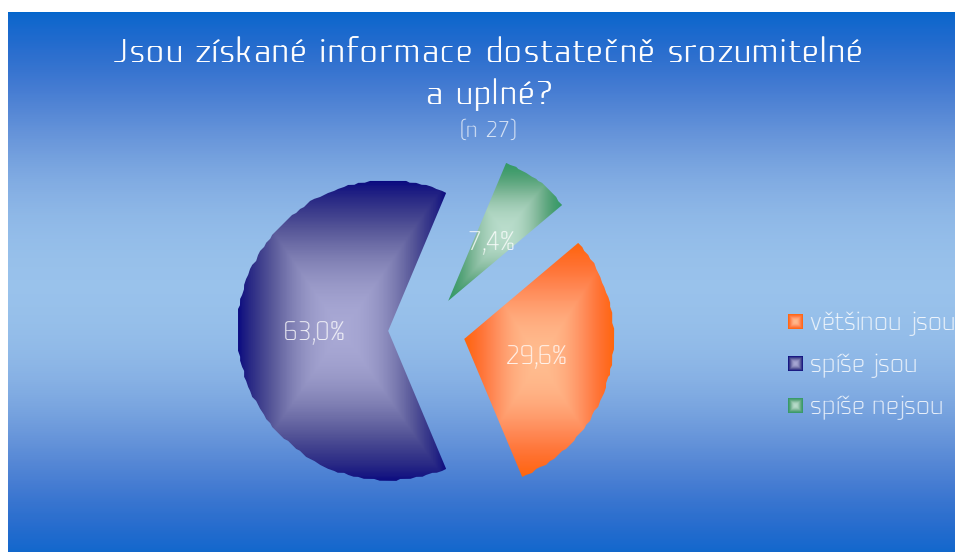

Převážná většina NNO (66,7%) považuje důležité informace za spíše dostupné. NNO jsou schopny získat potřebné informace, ale přiznávají, že v některých případech selhávají. Pouze 18,5% NNO jsou ve většině případů úspěšné. NNO i přes svou odbornost a profesionalitu tak naráží na problémy částečně neprůhledného procesu schvalování legislativních změn. To však ve většině případů nezpůsobuje absolutní informační bariéru (žádná NNO neuvedla variantu „většinou nedostupné informace“).

D2 b) srozumitelnost a úplnost získaných informací

Ukazatel doplňuje faktor dostupnosti informací, tedy kvantitativní rozměr, tzn. nakolik jsou získané informace ve svém výsledku použitelné.

Graf D2 b.

Hodnoty kvality informací víceméně kopírují situaci dostupnosti informací. NNO, které jsou schopny získat důležité informace, jsou také schopny ve stejné míře zajistit jejich dostatečnou kvalitu.

D2 c) hlavní překážky v dostatečné informovanosti NNO o legislativním procesu

Ukazatel shrnuje konkrétní názory NNO na důvody selhání v dostatečné informovanosti NNO o legislativním procesu. Ukazatel může naznačovat jak možná selhání transparentnosti legislativního procesu, tak na omezené kapacity samotných NNO.

Tabulka D2 c.

Četnost překážek v informovanosti NNO	v %
nedostatek času monitorovat	29,6
netransparentní legislativní proces	22,2
vlastní kapacita (absence střešních NNO)	22,2
nedostatečné informace ze státní správy	18,5
nízká úroveň konzultace zákonodárců s NNO	14,8
časté změny zákonů (tzv. "legislativní smršť")	11,1

Respondenti dostali v otevřené otázce na možné bariéry v informovanosti NNO o legislativním procesu příležitost uvést, které jsou podle jejich názoru tři hlavní překážky. Ukázalo se, že většina NNO významnější překážky v možnostech se dostatečně informovat nepocituje.

V případě problémů při monitorování legislativního procesu za nejčastější překážku třetina NNO považuje nedostatek času. Monitoring je v těchto případech pro NNO časově náročný pravděpodobně díky komplikovanému a nepřehlednému legislativnímu procesu, což potvrzuje i další uvedená překážka – netransparentnost procesu.

V některých případech monitorování procesu pětina NNO selhává kvůli své vlastní nedostatečné kapacitě. NNO by v těchto případech rády využily informační síť NNO udržované střešními NNO, kterých je však v praxi nedostatek.

Dalšími, méně častými překážkami, byly nedostatečné informace od orgánů státní správy, nízká úroveň konzultace navrhovaných zákonů zákonodárců s NNO a častá novelizace zákonů, která napomáhá již zmíněné nepřehlednosti celého legislativního procesu.

D3: zkušenosti NNO se spoluprací s politickou reprezentací a formy legislativních aktivit NNO

D3 a) podíl NNO, které vyvíjí konkrétní aktivity na prosazení žádoucích změn v legislativě

Základním předpokladem úspěšné participace je snaha NNO vyvíjet vlastní legislativní aktivity.

Graf D3 a.

Převážná většina NNO vyvíjí vlastní legislativní aktivity a usiluje o účast na legislativním procesu. NNO si nedostatky v legislativě uvědomují a snaží se situaci ovlivnit vlastními silami, navíc v oblastech, které jsou mnohdy stále na okraji zájmu vlády a ostatní politické reprezentace.

D3 b) konkrétní zkušenost se spoluprací s politickou reprezentací a zástupci orgánů ústřední státní správy

Ukazatel zkušeností NNO se spoluprací s politiky a úředníky je důležitý pro důkaz schopnosti NNO účinně participovat při přípravě zákonů. Samotná politická aktivita bez konkrétní zkušenosti však nemusí nutně vést k účasti NNO na legislativním procesu.

Graf D3 b.

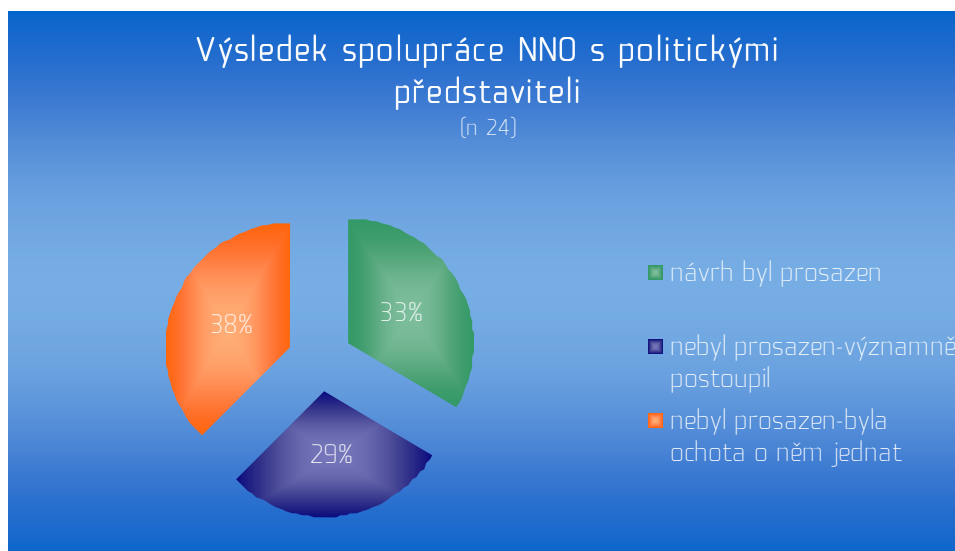

NNO, které jsou legislativně aktivní, mají ve stejné míře i konkrétní zkušenosti se spoluprací s politickými představiteli. Spolupráce s politiky je tak pro NNO nedílnou součástí jejich legislativních aktivit, bez které se nemohou účinně podílet na legislativním procesu.

D3 c) výsledek spolupráce NNO s politickými představiteli

Ukazatel konkretizuje výstup spolupráce s politickými představiteli a napomáhá odhalit jeho konečnou úroveň.

Graf D3 c.

Respondentům byly nabídnuty 4 varianty výstupů, ke kterým většinou při spolupráci došlo:

- 1) návrh byl prosazen (či jeho významná část),
- 2) návrh nebyl prosazen (podstoupil do významné fáze schvalování),

- 3) návrh nebyl prosazen (byla ochota o něm jednat),
4) o návrhu nebyla ochota mluvit.

Zhruba třetina NNO je úspěšná ve svých legislativních aktivitách a efektivně se podílí na legislativních změnách díky kombinaci dostatečných kapacit, dobré vyjednávací pozici, vhodně zvolené strategii participace a určité formě partnerství s politickou reprezentací.

Další třetina NNO dosahuje ve většině případů pouze částečného úspěchu, který je však pro postoupení návrhů NNO do významné fáze v legislativním procesu dostatečný.

Zbývá část NNO pociťuje v účasti na legislativních změnách významné překážky, jejich možnosti jsou oproti úspěšným NNO výrazně omezené a ve většině případů jsou uspokojivé pro navázání spolupráce a ochoty jednat o problémech.

Žádná NNO většinou nenarazila na takové bariéry, aby nemohla ani navázat s politiky společný dialog.

D2 d) hlavní překážky ve spolupráci s politickými představiteli

Tento ukazatel vyjadřuje nejčastější názory NNO na příčiny selhání ve spolupráci s politickými, státními představiteli.

Tabulka D2 d.

Četnost překážek ve spolupráci s politickými, státními představiteli (n 27)	v %
malý zájem orgánů veřejné správy o problémy NNO	29,6
chybné vnímání NNO v očích státu	22,2
neprofesionalita představitelů státu a politiků	14,8
latentní zájmy politiků a zájmových skupin	11,1
slabá vyjednávací pozice NNO	7,4

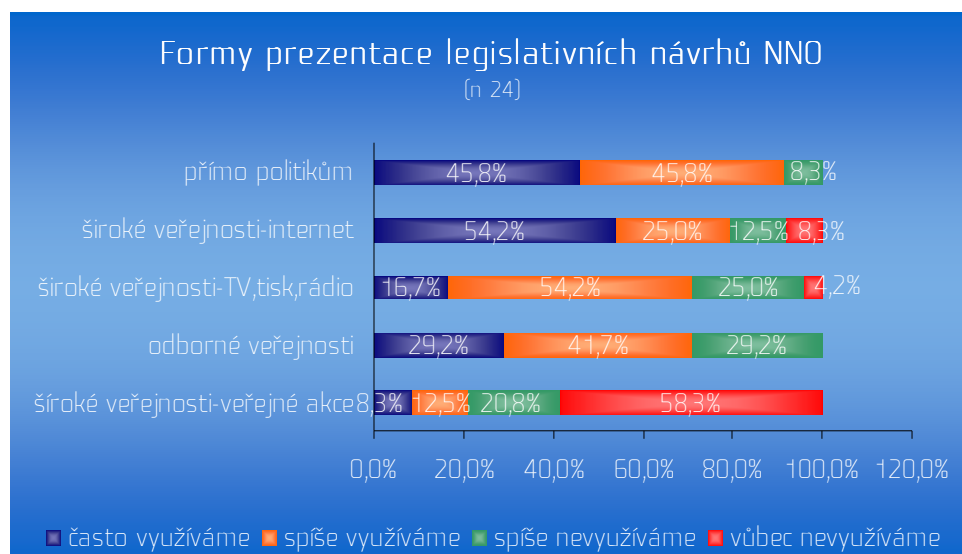
Cílem této otázky bylo zjistit, jaké hlavní překážky brání spolupráci NNO s politickými, státními představiteli. Respondenti mohli volně uvést maximálně tři překážky. Za nejčastější považovali malý zájem zástupců státu a politické reprezentace o problémy neziskového sektoru a absenci principu partnerství mezi státem a organizacemi občanského sektoru.

Zde lze jen zopakovat závěr z předchozí tabulky: neziskové organizace nejsou stále dostatečně zapojeny do legislativního procesu a nejsou rovnocenným partnerem státu při přípravě a připomínkování právních norem významných pro NNO.

D3 e) formy prezentace legislativních aktivit a míra jejich využití

Každý výsledek legislativní aktivity NNO se do značné míry odvíjí od strategie její prezentace a prosazování v praxi.

Graf D3 e.

Respondenti dostali k dispozici hlavní formy prezentace uvedené v grafu, jejichž užití měli ohodnotit v uvedené škále. Navíc mohli volně uvést další formy prezentace.

Při prezentaci vlastních legislativních návrhů dávají NNO přednost přímému jednání s politiky před oslovováním široké veřejnosti, kdy využívají nejvíce internetu a až poté volí prezentaci v masových médiích. Méně se pak snaží oslovit odbornou veřejnost formou různých odborných setkání (diskusní fóra, konference atp.) a širokou veřejnost akcemi na veřejnosti (happeningy, demonstrace atp.). Mimo nabízené formy NNO dále využívají možnost účastnit se připomínkovacího řízení, vydávat různé odborné publikace, připomínkovat zákony a účastnit se jednání odborných komisí.

D3 f) nejúčinnější formy prezentace legislativních záměrů NNO v praxi

Ukazatel se shoduje s předchozím ukazatelem D3 e. a shrnuje nejosvědčenější formy prezentace.

Tabulka D3 f.

Četnost nejúčinnějších forem prezentace (n 24)	v %
Osobní jednání s politiky	58,3
Prezentace v médiích	20,8
Politické jednání přes střešní organizace NNO	12,5

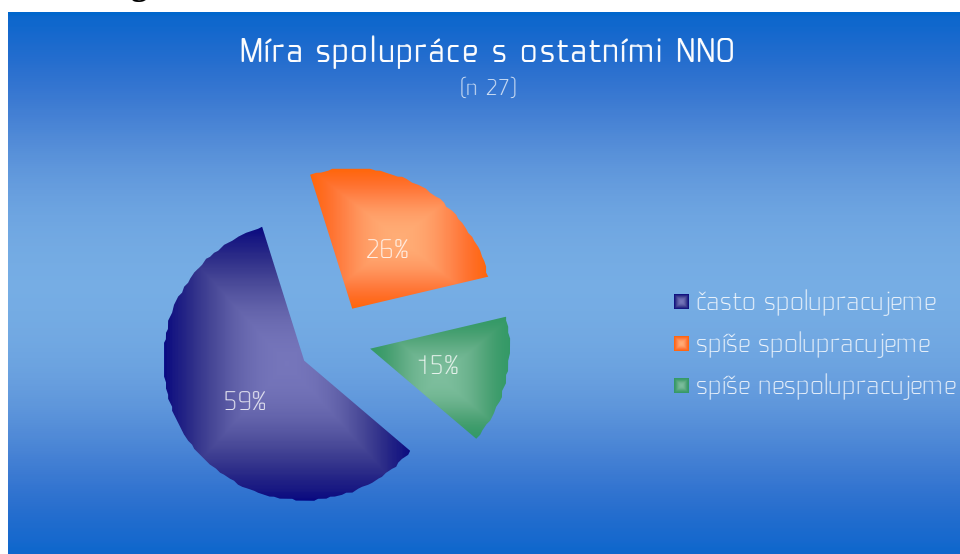
Respondenti mohli v této otázce volně uvést své nejúčinnější formy prezentace legislativních záměrů. Nadpoloviční většině NNO se nejvíce osvědčilo přímé jednání s politickou reprezentací.

D3 g) míra spolupráce NNO s ostatními NNO

Jak již bylo několikrát v textu zmíněno, pro legislativní aktivity i monitoring legislativního procesu NNO se kooperace s ostatními NNO jeví jako efektivní a výhodná. Z tohoto důvodu je míře kooperace mezi NNO věnován vlastní ukazatel. Míra kooperace vypovídá o ochotě a schopnosti jednotlivých NNO agregovat

společné zájmy s co možná nejširším vyjednávacím mandátem, je tedy nepochybné, že kooperace NNO posiluje jejich vyjednávací mandát při prosazování legislativních inovací.

Graf D3 g.

Více než polovina NNO v rámci svých legislativních aktivit často spolupracuje s ostatními NNO. V praxi se projevuje výhodnost kooperace ve společném monitoringu, připomínkování zákonů či přípravě a prosazování vlastních návrhů. Důležitou roli zde hraje i výměna a sdílení zkušeností s legislativní prací, která posiluje předpoklady NNO se efektivněji zapojovat do legislativního procesu.

III. Závěry analýzy a doporučení pro další činnost

NNO mají značný zájem podílet se na přípravě zákonů a k tomuto účelu disponují velkými odbornými znalostmi i kapacitami pro získávání podstatných informací a orientaci v problematice.

Při legislativních aktivitách však narážejí na problémy spojené s neprůhledností a komplikovaností legislativního procesu. Opravdu úspěšné mohou být pouze takové NNO, u nichž je monitorování hlavní činností.

Pro zlepšení svých předpokladů lépe monitorovat legislativní proces, prosazovat žádoucí právní normy a celkově zlepšit vlastní vyjednávací pozici NNO ve svých činnostech často kooperují. Vysoká míra spolupráce tak dokazuje výhodnost této strategie v praxi.

I přes vyvíjené aktivity, ochotu NNO participovat a značné zkušenosti s politickou reprezentací, není stále většina NNO úspěšná. NNO se svou odbornou základnou nejsou ve větší míře v očích politické reprezentace a státní správy chápány jako rovnocenný politický partner, což se odráží na nižší míře účinné politické participace na tvorbě potřebných zákonných norem.

Doporučení pro NNO

- vzhledem k velkému počtu projednávaných legislativních návrhů je vhodné monitorovat legislativní proces co možná nejčastěji (alespoň jednou za dva týdny),
- více se plnohodnotně zapojovat do dlouhodobých informačních sítí NNO a sdružovat se pod střešní NNO. Obojí se jeví jako velice účinný prostředek pro monitoring a prosazování legislativních návrhů (dále se podílet na jejich údržbě a rozšiřování),

- při monitoringu využívat pomoc expertů a konzultovat s nimi přípravu vlastních legislativních návrhů,
- navazovat a udržovat informační vazby s osobami uvnitř orgánů se zákonodárnou iniciativou, poslanci a státními úřady klíčovými pro přípravu nové legislativy,
- co možná nejvíce spolupracovat s ostatními NNO, sdílet a vyměňovat si s nimi aktuální informace, zkušenosti a úspěšné lobbistické strategie,
- prezentovat legislativní aktivity v rámci ucelené komunikační strategie (politici, úředníci, odborná a široká veřejnost). Legislativní záměry primárně směřovat na klíčové aktéry legislativního procesu od přípravy návrhu zákona (ministerstva atp.), přes konzultační a poradní orgány (např. RNNO), po představitele Parlamentu ČR (poslance, senátory). Dále upozorňovat na nedostatky širokou veřejnost (internet, masová média) a podněcovat širokou diskusi u odborné veřejnosti (diskusní fóra, konference atp.)

Doporučení pro politickou reprezentaci a úředníky státní správy

- považovat organizace neziskového sektoru za plnohodnotné partnery s dostatečnou odbornou způsobilostí a alternativním pohledem na řešení společenských problémů formou legislativních změn,
- více se zajímat o problémy NNO, které představují významný a nepostradatelný segment rozvoje občanské společnosti,
- otevřít legislativní proces a umožnit NNO aktivní účast formou zřízení připomínkových míst pro střešní NNO (institut hromadné připomínky, rozšířit jej na více resortů) sdružující a prezentující zájmy ostatních NNO napříč neziskovým sektorem, jejich zastoupení v poradních a konzultativních orgánech ministerstev a vlády,
- zjednodušit a informačně otevřít legislativní proces, aby měly NNO včasný a snazší přístup k podstatným kvalitním informacím bez nutnosti zvyšování nároků na čas a personál (např. formou distribuce informací prostřednictvím střešní NNO).